

Delanalys 2 – I vilken utsträckning den organiserade brottsligheten använder Försäkringskassans ersättningar som grundförsörjning

Sammanfattning

Föreliggande rapport har som syfte att ge en beskrivning av i vilken utsträckning den organiserade brottsligheten använder Försäkringskassans ersättningar för att erhålla en viss nivå av grundförsörjning, då ersättningarna både kan fungera som en grundinkomst som underlättar en kriminell livsstil men också en vit fasad. Analyserna är beskrivande och kommer inte direkt studera olika typer av brottsupplägg. Givet den organiserade brottslighetens kriminella aktiviteter och illegala inkomster kan frågan ställas om det är rimligt att de har tillgång till och använder Försäkringskassans förmåner som grundförsörjning. Utgångspunkten för analyserna är de 62 000 individerna som Polismyndigheten bedömde vara aktiva i eller kopplade till kriminella nätverk och som redovisades i regeringsuppdraget Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige 2024. Dessa individer benämns i rapporten som individer inom den organiserade brottsligheten.

Det är främst tre ersättningar från Försäkringskassan som var för sig kan ge individer inom den organiserade brottsligheten en relativt god grundförsörjning. Dessa tre förmåner är sjukersättning, sjukpenning och ersättningar som ges vid deltagande i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program (arbetsmarknadsstöd). Utöver dessa tre förmåner kommer analysen även att beskriva hur den organiserade brottsligheten kan använda bidraget underhållsstöd som en inkomstkälla.

Sammantaget uppskattas ungefär 4 000 av de totalt 62 000 individerna inom den organiserade brottsligheten få en grundförsörjning genom sjukersättning, sjukpenning eller arbetsmarknadsstöd. Totalt sett har 3,6 miljarder kronor i grundförsörjning betalats ut till dessa knappt 4 000 individer inom den organiserade brottsligheten. Gemensamt för individerna som använder förmånerna som grundförsörjning är att de i genomsnitt fått relativt stora belopp utbetalt inom respektive ersättning, sett över en längre tidsperiod.

Individerna med grundförsörjning från Försäkringskassans ersättningar hade en hög grad av skuldsättning hos Kronofogden. Ett sätt som Kronofogden har att driva in dessa skulder är att utmäta delar av ersättning från Försäkringskassan innan den betalas ut till den enskilde. Ett givet år utmäts cirka 10,9 miljoner kronor hos dessa knappt 4 000 individer som använder sjukersättning, sjukpenning eller arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning. Det innebär att de ersättningar som dessa individer får, används för att betala av skulder, som många gånger uppstått från tidigare brottslighet. Hos Försäkringskassan kan exempelvis brottspengar användas för att reglera en befintlig skuld eller att det kan ske en kvittning eller utmätning av pågående utbetalningar av ersättning från Försäkringskassan som är pågående bidragsbrottslighet. Detta är exempel på penningtvätt.

Den som har separerat och har barn som bor hos sig större delen av tiden har rätt till underhållsbidrag från den andra föräldern. Underhållsstöd är ett statligt bidrag som den försäkrade kan ansöka om från Försäkringskassan när den andra föräldern som ska betala underhållsbidrag inte betalar. En individ som har en tillräckligt låg vit inkomst (under 120 000 kronor) måste inte betala underhåll för sina barn och ingen skuld till staten uppstår. Givet att man kan anta att individer inom den organiserade brottsligheten har illegala inkomster och i en lägre utsträckning har vita inkomster är

det intressant att undersöka i vilken utsträckning som staten betalar underhållsstöd för dessa individers barn.

År 2024 var det 3 615 individer inom den organiserade brottsligheten som Försäkringskassan bedömde saknade betalningsförmåga. Beloppet som betalades ut i underhållsstöd för dessa personers barn under 2024 var drygt 118 miljoner kronor.

Resultaten visar att befintliga kontroller inte är tillräckliga för att förhindra den organiserade brottslighetens missbruk av Försäkringskassans förmåner. Nästa fas i arbetet mot bidragsbrott och kriminell ekonomi kan inte enbart handla om ytterligare kontrollverktyg eller ytterligare informationsmängder, utan det behövs också en mer övergripande genomgång av välfärdssystemens regelverk. Lagstiftningen inom bland annat socialförsäkringen måste konstrueras annorlunda för att fungera när brottsligheten systematiskt utnyttjar välfärden.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.2 Syfte.....	6
1.3 Metod.....	6
1.4 Att studera grundförsörjning från Försäkringskassans ersättningar	7
1.4.2 Beskrivning av population	9
1.5 Underlag och data	10
1.6 Avgränsning	10
2. Sjukersättning som grundförsörjning.....	10
2.1 Exempel på missbruk av sjukersättning av individer inom den organiserade brottsligheten.....	11
2.2 Antal individer med hel sjukersättning.....	11
2.3 Antal individer med bostadstillägg	11
2.4 Antal individer som har varit föremål för kontrollutredning och åtgärder	12
2.4.1 Kontroller inom sjukersättning	12
2.4.2 Kontroller inom bostadstillägg	12
2.5 Skuldsättning.....	13
3. Sjukpenning som grundförsörjning	13
3.1 Exempel på missbruk av sjukpenning av individer inom den organiserade brottsligheten.....	13
3.2 Antal individer som har fått sjukpenning	14
3.3 Hur många individer får grundförsörjning genom sjukpenning?.....	14
3.4 I vilken utsträckning är storkonsumenterna sjukskrivna från arbetsgivare med koppling till organiserad brottslighet?	15
3.4.1 Vidare koppling hos företrädarföretagen till organiserad brottslighet.....	16
3.4.2 Vidare koppling till organiserad brottslighet hos de övriga arbetsgivarna	17
3.5 Antal individer som har varit föremål för kontrollutredning och åtgärder	18
3.6 Skuldsättning.....	18
4. Arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning	18
4.1 Exempel på missbruk av aktivitetsstöd av individer inom den organiserade brottsligheten.....	19
4.2 Antal individer som har fått arbetsmarknadsstöd	19
4.3 Hur många individer får grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd?.....	20
4.4 Hur mycket lön från arbete har individerna som får grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd?	20
4.5 Antal individer som har varit föremål för kontrollutredning och åtgärder	21

4.6 Skuldsättning.....	21
5. Sammanfattning grundförsörjning	21
6. Underhållsstöd.....	24
6.1 Hur många individer från den organiserade brottsligheten har bedömts sakna betalningsförmåga och hur mycket pengar har betalats ut i underhållsstöd för deras barn?	25
6.2 Förekomst i kontrollutredning av underhållsstöd	25
7. Det fortsatta analysarbetet	26

1. Inledning

Denna rapport utgör den andra delanalysen inom ärende Ansatz. Styrgruppen för Nationellt underrättelsecentrum (Nuc) beställde analyserna mot bakgrund av att det finns en begränsad kunskap om i vilken utsträckning organiserad brottslighet använder och missbrukar socialförsäkringen. Det finns ett stort behov av evidensbaserade analyser för att förstå hur omfattande denna brottslighet är och dess konsekvenser för socialförsäkringen, både vad gäller felaktiga utbetalningar men också i relation till legitimiteten och förtroendet för systemet.

Den organiserade brottslighetens missbruk av socialförsäkringen är allvarlig på flera sätt. Det är allvarligt för att staten betalar ut pengar felaktigt som i sig genererar brottsvinster, men det är också problematiskt att brottsvinsterna stödjer eller möjliggör annan kriminell verksamhet. Den organiserade brottslighetens missbruk har därmed en dubbel skadeverkning. Därför är denna form av bidragsbrottslighet mer allvarlig än de fall där enskilda individer, utan koppling till kriminella miljöer, missbrukar förmåner.

Den första delanalysen inom Ansatz¹ visade på ett utbrett missbruk av Försäkringskassans förmåner av den organiserade brottsligheten och deras nära familjemedlemmar. Den visade också att dessa kriminella aktörer och deras familjer i stor utsträckning verkar inom assistansbranschen, både som företrädare och som personliga assistenter.

Denna andra delanalys inom ärende Ansatz är beskrivande och kommer inte direkt studera olika typer av brottsupplägg. Den kommer ge en vägledning för vilka behov som finns av senare fördjupningar. Fokus ligger på hur den organiserade brottsligheten använder Försäkringskassans ersättningar som grundförsörjning, då ersättningarna både kan fungera som en grundinkomst som underlättar en kriminell livsstil men också en vit fasad. Givet den organiserade brottslighetens kriminella aktiviteter och illegala inkomster kan frågan ställas om det är rimligt att de har tillgång till och använder Försäkringskassans förmåner som grundförsörjning.

1.2 Syfte

Föreliggande rapport har som syfte att ge en beskrivning av i vilken utsträckning den organiserade brottsligheten använder Försäkringskassans ersättningar för att erhålla en viss nivå av grundförsörjning. Rapporten syftar därmed inte till att *direkt* undersöka missbruk av Försäkringskassans ersättningar.

1.3 Metod

Analyserna baseras på den kartläggning av aktiva gängkriminella i Sverige som Polismyndigheten redovisade som svar på regeringsuppdrag 2024. Begreppet organiserad brottslighet används i rapporten för att beskriva de individer som Polismyndigheten bedömer vara aktiva i kriminella nätverk och kopplade till kriminella nätverk. Det kan förekomma andra nätverk inom den organiserade brottsligheten men

¹ Nationellt underrättelsecentrum (2025). Delanalys 1 - Tecken på missbruk av Försäkringskassans förmåner hos den organiserade brottsligheten och hur den verkar inom assistansersättning.

som inte identifierades i Polismyndighetens kartläggning 2024, till exempel familj- eller släkt nätverk som begår bidragsbrott inom assistansersättning.

Analyserna av grundförsörjning fokuserar på gruppen av aktiva och kopplade individer men vissa analyser inkluderar även dessa individers nära familj (se 1.4.2 *Beskrivning av population*). Att inkludera den organiserade brottslighetens nära familj ger utökade möjligheter att studera hur den organiserade brottsligheten använder välfärden. Inom Försäkringskassans kontrollarbete har flera fall observerats där den nära familjen är en viktig del i den organiserade brottslighetens missbruk av Försäkringskassans förmåner.

Metoden som hittills har använts i ärende Ansatz är att samköra och analysera strukturerad kvantitativa data från flera myndigheter, se 1.5 *Underlag och data*.

1.4 Att studera grundförsörjning från Försäkringskassans ersättningar

Det är främst tre ersättningar från Försäkringskassan som var för sig kan ge individer en relativt god grundförsörjning. Dessa tre förmåner är sjukersättning, sjukpenning och ersättningar som ges vid deltagande i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program². För att fungera som grundförsörjning ska ersättningarna betalas ut under en längre tid och beloppet per månad ska vara så pass högt att det helt eller delvis täcker levnadskostnaderna. Utöver dessa tre förmåner kommer analysen även beskriva hur den organiserade brottsligheten kan använda bidraget underhållsstöd som en försörjning.

Några saker som utmärker individerna inom den organiserade brottsligheten och som har relevans för analyserna av grundförsörjning är (1) de uppvisar någon form av arbetsförmåga genom sina kriminella aktiviteter, och (2) många kan antas få en betydande del av sin inkomst från illegal verksamhet. Den illegala inkomsten innebär att de har mer pengar att leva på än vad som syns utåt, men också att de i många fall är beroende av att få en vit inkomst. Försäkringskassans ersättningar kan bidra till en sådan vit fasad. Vidare innebär utbetalningar från Försäkringskassans ersättningar till individer inom den organiserade brottsligheten en viss grundförsörjning för dessa individer, vilket underlättar för dem att fortsätta leva en kriminell livsstil.

Rätten till en stor del av Försäkringskassans ersättningar skulle påverkas om de kriminella individernas aktiviteter och illegala inkomster var kända vid beslutet om rätt till ersättning. I fallet med sjukersättning och sjukpenning som erhålls under en längre tid är den nedsatta arbetsförmågan fundamental för rätten till ersättning men också att ersättningarna ska täcka inkomstbortfall. För ersättningarna inom de arbetsmarknadspolitiska programmen är tanken att individerna ska få ekonomiskt stöd om de deltar i Arbetsförmedlingens program som syftar till att hjälpa arbetssökande att få arbete. Här är inte arbetsförmågan i sig avgörande utan att ersättningen stöttar kriminell aktivitet med illegala inkomster som följd, istället för att individen gör allt den kan för att få ett arbete.

² Aktivitetsstöd är den vanligaste ersättningen. *Arbetsmarknadsstöd* används i rapporten för att sammantaget hänvisa till de tre ersättningarna aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning.

För respektive ersättning studeras bland annat följande frågor:

1. Hur många individer har ersättning inom respektive förmån som motsvarar en viss nivå av grundförsörjning?
2. Hur många av dessa individer har Försäkringskassan kontrollerat avseende rätt till ersättning inom sjukersättning, sjukpenning och ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program?
3. Hur framgångsrika har dessa kontroller varit?

Inom respektive förmån görs en skattning av hur många som använder förmånen som grundförsörjning. Definitionen av grundförsörjning skiljer sig åt mellan förmånen. Analyserna är tänkta att ge en beskrivning av hur det troligen också kommer se ut framöver givet att inget förändras i populationen, i socialförsäkringen eller i arbetet mot organiserad brottslighet.

Delanalys 1 inom ärendet Ansatz³ visade på en övergripande nivå att en stor del av individerna inom den organiserade brottsligheten har skulder för indrivning hos Kronofogden. Ett sätt för Kronofogden att få tillbaka dessa skulder är genom löneutmätning där även ersättningar från Försäkringskassan kan utmätas. Individens samlade inkomster måste dock överstiga ett så kallat förbehållsbelopp som ska täcka individens boende- och vanliga levnadskostnader. Dock innebär utmätning av Försäkringskassans ersättningar också att välfärden går in och betalar tillbaka kriminella individers skulder. Dessutom är det hög sannolikhet att dessa utbetalningar från välfärden är felaktiga. I rapporten beskrivs övergripande skuldsättning hos de olika grupperna och i vilken utsträckning utmätning av de studerade ersättningarna sker. Dessa skulder till Kronofogden har ofta uppstått på grund av tidigare kriminell aktivitet, till exempel ekonomisk brottslighet. Många gånger handlar det om stora skulder till staten. Utmätning av statlig ersättning innebär att statliga medel används för att reglera kriminellas skulder.

1.4.1 Statistik från Försäkringskassans kontrollutredningar

Av Delanalys 1⁴ inom ärende Ansatz framgår att den organiserade brottsligheten i stor utsträckning missbrukar Försäkringskassans ersättningar. Det är rimligt att anta att om all information om dessa individer fanns tillgänglig så skulle rätten till ersättning i många fall kunna ifrågasättas. Ett sätt att mäta hur effektivt Försäkringskassans och andra myndigheters samlade kontrollsystem är för att upptäcka missbruk av Försäkringskassans ersättningar hos dessa individer är hur ofta de förekommer i Försäkringskassans kontrollutredningar⁵. Förutom att kunna upptäcka misstänkt

³ Nationellt underrättelsecentrum (2025). Delanalys 1 - Tecken på missbruk av Försäkringskassans förmåner hos den organiserade brottsligheten och hur den verkar inom assistansersättning.

⁴ Ibid.

⁵ Försäkringskassan genomför kontrollutredningar vid misstanke om att individen avsiktligt lämnat felaktiga uppgifter eller undanhållit relevant information som ligger till grund för beslut om rätt till ersättning. Impulser om dessa så kallade avsiktliga fel kan komma både från myndigheten själv men också från till exempel andra myndigheter eller allmänheten.

missbruk är det även viktigt att kunna påvisa att missbruket faktiskt har skett. I rapporten undersöks detta genom den så kallade åtgärdsfrekvensen, det vill säga i hur stor andel av de kontrollerade ärendena där Försäkringskassan har kunnat påvisa felaktigheter som har påverkat rätten till ersättning. En låg åtgärdsfrekvens kan tolkas som att myndigheten har begränsade möjligheter och verktyg att påvisa felaktigheter. En hög åtgärdsfrekvens kan omvänt tolkas som att myndigheten har goda möjligheter att påvisa felaktigheter i de ärenden som kontrolleras men det kan också vara en indikator på att de ärenden som upptäcks och därmed kontrolleras är just de ärenden där det är lätt att påvisa felaktigheter. Det är därför viktigt att studera både andel som kontrolleras och åtgärdsfrekvens ihop.

1.4.2 Beskrivning av population

Utgångspunkten för analyserna är de två grupper som Polismyndigheten definierade i sitt svar på regeringsuppdraget Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige 2024. I huvudsak baseras definitionen av grupperna på underrättelser om personer som misstänks ha koppling till organiserad brottslighet under åren 2021–2023.⁶ Polismyndigheten definierade kriminella nätverk som alla samarbeten inom ramen för vad som bedöms utgöra organiserad brottslighet på lokal, nationell eller internationell nivå.⁷

Aktiva i kriminella nätverk definieras som individer som förekommer i ett eller flera av de material som utgör underlaget till Polismyndighetens rapport.

Kopplade till kriminella nätverk definieras av Polismyndigheten som individer som bedöms ha samröre med aktiva i kriminella nätverk givet brottsmisstankar och underrättelser. De ska ha förekommit som medmisstänkt med minst en aktiv individ i kriminella nätverk, eller kan, enligt underrättelseuppgifter, länkas till minst två personer som är aktiva i kriminella nätverk. Polismyndigheten bedömer att huvuddelen av de kopplade deltar i brottslig verksamhet, i huvudsak narkotikahandel, men i gruppen förekommer också individer som utför tjänster åt aktiva i kriminella nätverk. De kopplade individerna bedöms inte själva vara aktiva i kriminella nätverk, utifrån avgränsningarna som Polismyndigheten har gjort. Det kan finnas kopplade individer som endast länkas till aktiva i kriminella nätverk genom bekantskap, men gruppen bedöms vara liten.⁸ Analyserna baseras på omkring 14 000 aktiva och 48 000 kopplade individer från Polismyndighetens sammanställning av den organiserade brottsligheten.⁹

I Försäkringskassans register fanns det 13 804 aktiva individer som kunde matchas mot Polismyndighetens underlag, det vill säga att de fanns som identifierbara individer i

⁶ Polismyndigheten (2024). Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige. Regeringsuppdrag. Dnr A498.909/2023

⁷ För en detaljerad beskrivning kring underlagen som ligger till grund för populationen av aktiva och kopplade individer, se Polismyndighetens rapport.

⁸ För en bedömning av begränsningar och styrkor med Polismyndighetens definierade grupper av aktiva och kopplade, se Polismyndighetens rapport.

⁹ För beskrivning av dessa gruppers ålders- och könsfördelning, se *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige*.

Försäkringskassans register. Till exempel kan individer med samordningsnummer endast identifieras om de tidigare har ansökt om ersättning från Försäkringskassan. Antalet kopplade som kunde matchas var 46 940.

Familj till de aktiva och kopplade individerna definierades utifrån deras närmsta familjemedlemmar, det vill säga föräldrar, syskon, barn, gift partner och förälder till gemensamt barn. Familjemedlemmarna uppgår till cirka 240 000 individer.

I rapporten analyseras de aktiva och kopplade individerna som en grupp och benämns samlat som individer inom den organiserade brottsligheten (*OB-individer*). Familjerna studeras endast i vissa valda delar och ingår inte bland individerna där grundförsörjning analyseras.

1.5 Underlag och data

Analyserna i denna rapport utgår till stor del från Försäkringskassans data. Det handlar framförallt om uppgifter om förmåner, utbetalningar av ersättningar och kontrollutredningar som Försäkringskassan genomför vid misstanke om avsiktliga fel. Även uppgifter om skuldsättning från Kronofogden analyseras. Slutligen används uppgifter från Skatteverket, så som månadsuppgifter¹⁰, uppgifter om bolag som de aktiva, kopplade och deras familjemedlemmar har företrätt eller företräder samt uppgifter om populationens arbetsgivare.¹¹

1.6 Avgränsning

Analyserna baseras på den organiserade brottsligheten som beskrivs av Polismyndigheten utifrån regeringsuppdraget att kartlägga gängkriminaliteten 2024. Det är en avgränsad och känd population av de brottsbekämpande myndigheterna, därför kan resultaten inte ses som en komplett bild av den organiserade brottsligheten då det troligen finns ett mörkertal som ej identifierats.

2. Sjukersättning som grundförsörjning

Sjukersättning är till för individer som har en skada, sjukdom eller funktionsnedsättning som är permanent, och som gör att de inte kan arbeta heltid eller arbeta alls resten av arbetslivet. För att kunna få sjukersättning ska förmågan att arbeta vara nedsatt för all överskådlig framtid. Sjukersättning är alltså till för de som inte kan arbeta heltid eller arbeta alls med något arbete på hela arbetsmarknaden, inte heller i anpassade arbeten, till exempel anställningar med lönebidrag. I denna analys studeras endast individer som har sjukersättning på heltid, det vill säga att bedömningen är att de inte kan arbeta alls.

¹⁰ Månadsuppgifter från 2019 och framåt.

¹¹ För en beskrivning av vilka data som finns tillgängliga inom projektet, se Nationellt underrättelsecentrum (2025). Delanalys 1 - Tecken på missbruk av Försäkringskassans förmåner hos den organiserade brottsligheten och hur den verkar inom assistansersättning.

2.1 Exempel på missbruk av sjukersättning av individer inom den organiserade brottsligheten

Personen som är president över ett kriminellt MC-gäng uppbär sjukersättning och bostadstillägg med anledning av ett omfattande missbruk samt en MC-olycka vilken resulterade i skadat knä, axel samt kronisk ryggvärk. Personen har också avtjänat fängelsestraff för bland annat narkotikabrott. Utifrån Försäkringskassans handläggning ges en bild av att individen är isolerad i sin bostad och inte vågar ha kontakt med omgivningen eller öppna sin post. Kontakterna med vården har skett genom digitala möten, där personen inte har visat bild eller kunnat identifiera sig. Av Försäkringskassans kontrollutredning framgår dock att personen under tid med sjukersättning har agerat på ett sätt som står i skarp kontrast till bilden som framkom av Försäkringskassans handläggning. Individen har varit inblandad i konflikter genom att bland annat anstifta sprängningar och vid flertalet tillfällen besökt gym samt träningsanläggningar. Det har också framkommit att personen har rest utomlands samt varit företrädare för ett företag, vilket inte har meddelats Försäkringskassan.

Ett andra exempel beskriver en individ som uppbär sjukersättning till följd av diagnosen autism samt en bedömning gällande att personen saknar arbetsförmåga. Personen har redan i ung ålder befunnit sig i kriminella kretsar samt uppvisat ett aggressivt beteende med koncentrationssvårigheter. Under ett par år drev personen en enskild firma där personen bland annat föreläste om sitt liv. Personen leder ett kriminellt nätverk i sin hemstad och har bland annat synts i media där bilderna påvisar en tillsynes god arbetsförmåga. Personen har vid över 30 tillfällen dömts för brott så som hets mot folkgrupp och skadegörelser samt har upprepade gånger dömts till skyddstillsyn. Av Försäkringskassans kontrollutredning kan konstatera att personen varit felaktigt folkbokförd och bostadstillägget har därmed dragits in och återkrävt. Det kan inte konstateras att personen har en nedsatt arbetsförmåga trots att individen har en mycket aktiv livsstil. Detta beror på att det är mycket svårt för Försäkringskassan att dra in sjukersättningen, trots den uppvisade aktiva livsstilen, på grund av att sjukersättning beviljades före den 1 juli 2008 och den då gällande lagstiftningen.

2.2 Antal individer med hel sjukersättning

Inom sjukersättning definieras grundförsörjning som de individer som hade hel sjukersättning i december 2024. Totalt hade 1 107 individer inom den organiserade brottsligheten sjukersättning på heltid. I snitt har dessa individer haft sjukersättning i 12 år och fått 13 984 kronor per månad i ersättning. Det innebär att dessa 1 107 individer totalt sett har fått knappt 1,5 miljarder kronor i sjukersättning.

2.3 Antal individer med bostadstillägg

En individ som har beviljats sjukersättning kan även få bostadstillägg. Det högsta bostadstillägget som går att få (2025) är 6 550 kronor i månaden för ensamstående och 3 275 kronor i månaden för gifta eller sammanboende.

Av de 1 107 individerna med sjukersättning hade 775 bostadstillägg i december 2024. I genomsnitt hade de 4 686 kronor i bostadstillägg per månad och sedan 2018 har de fått

160 miljoner kronor utbetalt i bostadstillägg, vilket i snitt har gett varje individ 206 393 kronor.

2.4 Antal individer som har varit föremål för kontrollutredning och åtgärder

2.4.1 Kontroller inom sjukersättning

Fram till och med september 2025 hade 216 (20 procent) av 1 107 individer med sjukersättning någon gång varit föremål för Försäkringskassans kontroller där rätten till sjukersättning kontrollerades. Även om en mindre andel av gruppen har kontrollerats för rätten till sjukersättning så är andelen hög i jämförelse med de som har sjukersättning generellt.

Totalt har 301 kontrollutredningar genomförts för dessa individer. I 7 procent av fallen kunde Försäkringskassan påvisa att individen helt eller delvis inte hade haft rätt till sjukersättning. Denna åtgärdsfrekvens på 7 procent är betydligt lägre än för kontrollutredningar inom sjukersättning generellt som ligger på cirka 29 procent.

För de 20 individerna där kontrollutredningarna ledde till någon åtgärd konstaterade Försäkringskassan att 186 736 kronor i felaktiga utbetalningar hade skett per individ. Kontrollutredningarna beräknades ha förhindrat i snitt 748 431 kronor i framtida felaktiga utbetalningar¹² per individ.

Att det endast i cirka 7 procent av kontrollerna gick att konstatera något fel indikerar hur svårt det är att påvisa felaktigheter i dessa utredningar. Samtidigt visar de fall där ersättningen dragits in att stora framtida felaktiga utbetalningar kan förhindras, vilket beror på förmånens konstruktion då den betalas ut fram till pension om förhållandena inte ändras. Normalt ska inte förhållandena ändras eftersom rätten till sjukersättning grundas på att arbetsförmågan ska vara nedsatt för all överskådlig framtid.

Med dagens tillgängliga kontrollverktyg krävs det oftast att individen arbetar och erhåller en vit inkomst under tid med sjukersättning för att kunna påvisa att graden av nedsatt arbetsförmåga inte är korrekt. Få inom gruppen har haft en vit inkomst under tid med sjukersättning.

2.4.2 Kontroller inom bostadstillägg

Fram till och med september 2025 hade 213 (27 procent) av 775 individer med bostadstillägg någon gång varit föremål för Försäkringskassans kontroller där rätten till bostadstillägg kontrollerades. Totalt hade 316 kontrollutredningar genomförts för dessa individer och i 55 procent av dessa kunde Försäkringskassan påvisa att individen helt eller delvis inte hade haft rätt till bostadstillägg. För de 117 individerna där kontrollutredningarna ledde till åtgärd konstaterades 51 288 kronor i felaktiga

¹² Förhindrade framtida felaktiga utbetalningar (FFU) är en bedömning av hur mycket ersättning som skulle ha betalats ut felaktigt om inget fel hade upptäckts och att därmed rätten till ersättning inte hade avslagits, dragits in eller minskats. För sjukersättning räknas FFU tre år framåt eller tills individen fyller 66 år.

utbetalningar och utredningarna beräknades ha förhindrat i snitt 123 369 kronor i framtida felaktiga utbetalningar per individ.

2.5 Skuldsättning

Något som utmärker dessa individers livssituation är att de i stor utsträckning är skuldsatta, då 56 procent har en skuld för indrivning hos Kronofogden. Totalt hade dessa 619 individer drygt 244 miljoner kronor i skuld för indrivning med en medianskuld på cirka 152 000 kronor.

Om individen har en skuld hos Kronofogden har Kronofogden en möjlighet att utmäta en del av ersättning från Försäkringskassan varje månad tills skulden är betald. Om utmätning sker av ersättning från Försäkringskassan betalar Försäkringskassan denna summa direkt till Kronofogden. Dock är individen alltid garanterad ett förbehållsbelopp för att klara sin försörjning, som beräknas utifrån den enskildes boende- och livssituation.

Under 2024 fick totalt 308 individer utmätning av sin utbetalning av sjukersättning. Under detta år utmättes cirka 6,9 miljoner kronor för dessa individer. För de som hade utmätning motsvarar detta cirka 22 500 kronor per individ i genomsnitt under året, vilket motsvarar 2 600 kronor per månad som utmätning gjordes.

3. Sjukpenning som grundförsörjning

Sjukpenning är en ersättning som en individ kan få om den inte kan jobba som vanligt på grund av sjukdom eller skada, och förmågan att jobba har minskat med åtminstone en fjärdedel. Sjukpenning ersätter därmed en tillfälligt förlorad arbetsinkomst. Sjukpenning baseras på den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) och är ungefär 80 procent av inkomsten. Även arbetssökande kan få sjukpenning. Under de första 14 sjukdagarna betalar arbetsgivaren sjuklön och från den 15:e sjukdagen kan den anställda ansöka om och få sjukpenning från Försäkringskassan. Det finns idag ingen tidsgräns för hur länge man kan få sjukpenning, även om ersättningsnivån sänks efter en viss tid. Reglerna kring en bortre tidsgräns inom sjukpenning avskaffades 2016.

3.1 Exempel på missbruk av sjukpenning av individer inom den organiserade brottsligheten

Den enskilde har i två omgångar haft sjukpenning samt aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Polisen har konstaterat att personen i fråga är styrande i ett kriminellt nätverk samt att personen är dömd för grovt narkotikabrott. Försäkringskassan har tidigare tagit del av medicinska underlag vilka beskrivit att personen efter en olycka ådragit sig psykiska samt fysiska nedsättningar så som ångest, rygg- och nackbesvär, balanssvårigheter samt muskelförtviningar i benen. Detta har enligt underlagen resulterat i att personen bland annat går ostadigt, ej kan resa sig självständigt från huksittande samt har nedsatt koncentrationsförmåga. Vidare framkommer att personen ej klarar att genomföra inköp eller matlagning, inte kan ta upp saker från golvet eller utföra arbeten som innefattar lyft eller behov av att gå.

Försäkringskassan har fått ta del av Polisens spaningsunderlag vilket påvisar en helt annan bild av personens förmågor mot den som angivits till Försäkringskassan samt beskrivs i de medicinska underlagen. Detta då personen observerats gå tillsynes obehindrat samt utför krävande styrketräning, inkluderande tunga lyft, på gym. Genom Försäkringskassans kontrollutredning kunde det konstateras att det var väsentliga diskrepanser mellan materialet från Polisen och de uppgifter som tidigare lämnats till Försäkringskassan via vården. Personen konstaterades ha långt högre arbetsförmåga än vad som angivits till Försäkringskassan och som tidigare gett rätt till ersättning. Till följd av den nya informationen kunde ersättningen dras in samt återkrav ställas.

3.2 Antal individer som har fått sjukpenning

Totalt hade 10 779 individer från den organiserade brottsligheten fått sjukpenning under perioden 2020–2023. Beloppet som betalats ut för sjukpenning under samma period var nära 1,1 miljarder kronor. Tabellen nedan visar att även om de flesta individer som har fått sjukpenning under perioden 2020–2023 endast har haft sjukpenning under en kortare period så har huvuddelen av beloppet betalats ut till de individer som har haft sjukpenning under en lång tid.

Tabell 1 Antal individer som har fått sjukpenning och utbetalt belopp före skatt i sjukpenning under 2020–2023 uppdelat på total sjukfallslängd

Akkumulerade månader under 2020–2023	Antal OB-individer	Summa belopp
Korta sjukfall under 3 månader	6 304	125 258 154 kr
3 månader–6 månader	1 688	136 685 441 kr
6 månader–9 månader	820	110 077 585 kr
9 månad–1 år	511	91 896 268 kr
Minst 1 år	1 456	620 947 557 kr
Totalsumma	10 779	1 084 865 005 kr

3.3 Hur många individer får grundförsörjning genom sjukpenning?

För att studera i vilken utsträckning sjukpenning bidrar till en grundförsörjning för individer inom den organiserade brottsligheten definierades en grupp som i rapporten benämns som storkonsumenter av sjukpenning. Definitionen är tänkt att ge en skattning av hur många individer som under en given period får en betydande inkomst från sjukpenning. Gruppen definieras utifrån att de hade fått minst 200 000 kronor i sjukpenning (före skatt) totalt under perioden 2020–2023. Alla sjukfall¹³ under perioden för respektive individ räknades samman till ett ackumulerat belopp under denna fyraårsperiod.

Utifrån denna definition hade 1 495 individer fått minst 200 000 kronor i sjukpenning under perioden 2020–2023. I **Tabell 2** redovisas den totala sjukskrivningslängden i

¹³ Ett sjukfall definieras som en sammanhängande period av utbetalda dagar av sjukpenning.

månader för storkonsumenterna av sjukpenning samt beloppen. Som väntat har de flesta storkonsumenter varit sjukskrivna under minst ett år totalt under fyraårsperioden. I genomsnitt har varje individ fått drygt 430 000 kronor i sjukpenning under de fyra åren. Det finns dock individer som har fått betydligt större belopp, till exempel finns det individer som har fått runt 1,2 miljoner kronor under perioden.

Tabell 2 **Antal individer och utbetalt belopp före skatt i sjukpenning under 2020–2023 uppdelat på total sjukfallslängd för individer vars belopp var minst 200 000 kronor under perioden**

Antal månader 2020–2023	Antal	Totalt belopp	Medelbelopp
6 månader–9 månader	49	11 009 590 kr	224 686 kr
9 månader–1 år	171	41 903 599 kr	245 050 kr
Minst 1 år	1 275	594 110 906 kr	465 969 kr
Summa	1 495	647 024 095 kr	432 792 kr

Sett till all tid som storkonsumenterna har fått sjukpenning visar det sig att de har varit sjukskrivna betydligt mer än enbart under den studerade tidsperioden 2020–2023. I genomsnitt har de haft 6 sjukfall och medelbeloppet de har fått i sjukpenning är cirka 896 000 kronor. Det maximala beloppet en individ har fått var drygt 4,3 miljoner kronor. Totalt har det betalats ut drygt 1,3 miljarder kronor i sjukpenning till dessa 1 495 individer.

Tabell 3 **Hur mycket storkonsumenterna fått i sjukpenning överhuvudtaget**

Antal	Medelantal sjukfall	Totalt belopp	Medelbelopp
1 495	6	1 340 156 526 kr	896 426 kr

För perioden 2020–2023 stod sjukpenning för i snitt 56 procent av storkonsumenternas totala inkomst utifrån den totala inkomsten av arbete och utbetalningar av sjukpenning. I denna beräkning har hänsyn inte tagits till andra inkomster som till exempel andra ersättningar från Försäkringskassan, inkomst av förmögenhet, etc.

3.4 I vilken utsträckning är storkonsumenterna sjukskrivna från arbetsgivare med koppling till organiserad brottslighet?

Ju starkare koppling till organiserad brottslighet som kan observeras mellan de sjukskrivna och deras arbetsgivare, desto svårare kan kontroller bli för att påvisa felaktigheter. Det kan beskrivas som att de kriminella kan skapa ett slutet nätverk runt de anställda och deras arbetsgivare. Analyserna nedan försöker beskriva förekomsten av sådana kopplingar.

För att analysera i vilken utsträckning storkonsumenterna var sjukskrivna från arbetsgivare med koppling till organiserad brottslighet så studerades arbetsgivarna under perioden 2020–2023. En arbetsgivare bedömdes ha koppling till organiserad brottslighet om någon från den organiserade brottsligheten eller deras nära familj är

eller har varit företrädare i huvudfunktion¹⁴ inom företaget. Ett företag med minst en företrädare från den organiserade brottsligheten kallas här OB-företag och om företrädare endast var nära familj kallas de för familjeföretag.

Resultaten som presenteras nedan sammanfattas i [Figur 1](#), sidan 17. Totalt var storkonsumenterna sjukskrivna från 1 007 företag under perioden 2020–2023. För 333 av dessa företag fanns en koppling till organiserad brottslighet genom att OB-individer (224 företag) eller deras familjemedlemmar (109 företag) har eller har haft en företrädarroll i huvudfunktion inom företaget (se [Tabell 4](#)). Det fanns alltså en stark koppling genom företrädarna till organiserad brottslighet bland en tredjedel av företagen som OB-individerna var sjukskrivna från. Att notera är att drygt två tredjedelar av dessa 333 företag hade en stark koppling till organiserad brottslighet genom att de företräddes av OB-individer. Ser vi till storleken på dessa företag så hade nära tre av fyra färre än 50 anställda. Av de 1 495 storkonsumenterna av sjukpenning var 340 individer någon gång sjukskrivna från dessa OB-företag.

Tabell 4 **Antal och andel av företag som storkonsumenter har varit sjukskrivna från under 2020–2023 som företräts av OB eller familj**

Företrädare	Antal företag	Andel (%)
OB-individer	224	22
Endast familj	109	11
Ingen från OB	674	67
Total	1 007	

En ytterligare fråga är i vilken utsträckning som individen som sjukskrevs från företaget samtidigt hade en företrädarroll inom företaget. Detta skapar en mycket svårkontrollerad situation. Detta förekom bland 124 företag och omfattade 116 av storkonsumenterna av sjukpenning. Av dessa hade 108 företag mindre än 50 anställda.

3.4.1 Vidare koppling hos företrädarföretagen till organiserad brottslighet

För att undersöka om de 333 OB- och familjeföretagen hade ytterligare kopplingar till organiserad brottslighet undersöktes om de hade betalat ut lön till andra anställda med kopplingar till organiserad brottslighet än de 1 495 storkonsumenterna med sjukpenning. Av de 333 företagen betalade 264 företag ut lön till andra individer inom den organiserade brottsligheten och ytterligare 44 företag betalade ut lön till den organiserade brottslighetens nära familjemedlemmar (se [Figur 1](#), sidan 17). Sammantaget betalade dessa 264 företag ut lön till 2 505 OB-individer och 6 095 nära familjemedlemmar, med en median på 3 individer per företag. En fjärdedel av företagen har betalat ut lön till 8 eller fler OB-individer. Detta visar att majoriteten av företagen med koppling till den organiserade brottsligheten som storkonsumenterna har varit

¹⁴ Funktioner som definieras som huvudfunktioner är bolagsman, extern firmatecknare, extern VD, extern vice VD, innehavare, kommanditdelägare, komplementär, ordförande, prokurist, styrelseledamot, styrelsesuppleant, vd och vice vd.

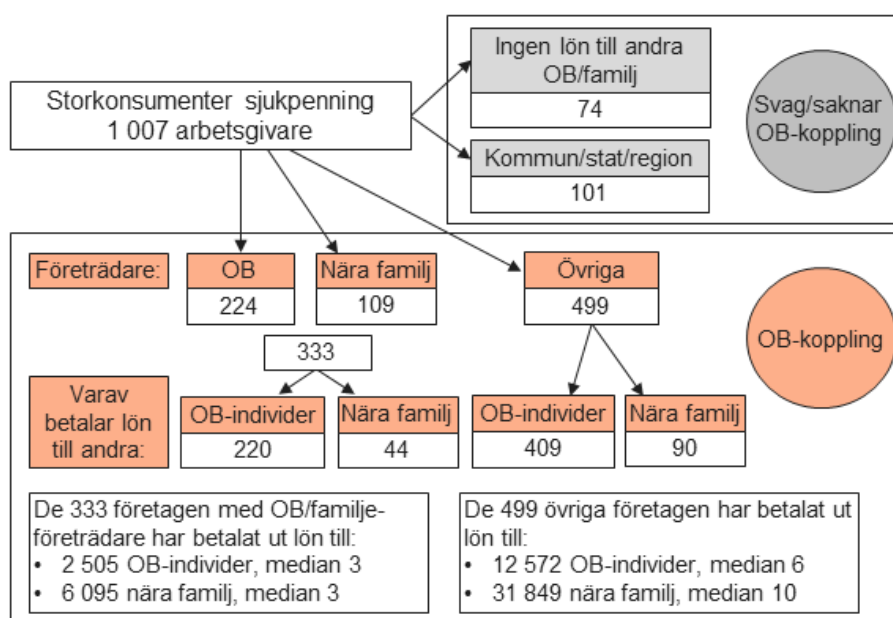
sjukskrivna från även har en bredare koppling till organiserad brottslighet givet övriga anställda som får lön från företagen.

3.4.2 Vidare koppling till organiserad brottslighet hos de övriga arbetsgivarna

För 674 företag som storkonsumenterna var sjukskrivna från fanns ingen direkt koppling till organiserad brottslighet genom huvudföreträdare. Därför undersöktes på samma sätt som ovan kopplingen till organiserad brottslighet via löneutbetalningar.

Resultaten visar att ytterligare 600 av dessa företag hade koppling till organiserad brottslighet genom löneutbetalningar; 101 av dessa arbetsgivare var kommun, stat eller region. Om arbetsgivare inom kommun, stat och region exkluderas återstår 499 företag. Av dessa 499 företag betalade 409 företag ut löner till OB-individer medan 90 betalade ut löner endast till nära familjemedlemmar. Totalt har dessa företag betalat ut löner till 12 572 OB-individer med en median på 6 individer per företag och 31 849 familjemedlemmar med en median på 10 individer per företag. En fjärdedel av företagen hade betalat ut lön till 22 eller fler OB-individer. Ungefär hälften av dessa företag hade under 100 anställda. Det tenderar alltså att finnas flera större arbetsgivare bland företagen som inte företräds av individer inom eller med koppling till den organiserade brottsligheten men där det finns en koppling till den organiserade brottsligheten genom att de har betalat ut löner till dessa individer.

Sammantaget innebär detta att för 83 procent av arbetsgivarna som storkonsumenterna av sjukpenning var sjukskrivna från fanns en direkt eller indirekt koppling till den organiserade brottsligheten, utöver storkonsumenterna själva. **Figur 1** nedan sammanfattar resultaten ovan.

Figur 1

Förekomst av OB-individer och nära familj som företrädare för företag som sjukskrivit storkonsumenter inom sjukpenning samt i vilken utsträckning de också har betalat ut lön till andra OB-individer och nära familj till OB

3.5 Antal individer som har varit föremål för kontrollutredning och åtgärder

Fram till och med september 2025 hade 282 (19 procent) av de 1 495 storkonsumenterna av sjukpenning någon gång varit föremål för Försäkringskassans kontroller där rätten till sjukpenning kontrollerades. Även om det är en mindre andel av storkonsumenterna som har kontrollerats för rätten till ersättning inom sjukpenning så är andelen hög i jämförelse med de som har sjukpenning generellt.

För de 282 individer som har kontrollerats har Försäkringskassan genomfört totalt 340 kontrollutredningar inom sjukpenning och 35 procent av dessa ledde till åtgärd, det vill säga att myndigheten kunde påvisa att individen helt eller delvis inte hade haft rätt till sjukpenning. Sett till antalet individer för vilka någon av kontrollutredningarna har lett till åtgärd inom sjukpenning är det totalt 106 individer. I snitt har det konstaterats knappt 200 000 kronor per individ i konstaterade felaktiga utbetalningar och kontrollutredningarna beräknades ha förhindrat i snitt 20 000 kronor per individ i framtida felaktiga utbetalningar.

Andelen individer som har kontrollerats inom sjukpenning ligger alltså i nivå med sjukersättning, men det är betydligt vanligare inom sjukpenning än inom sjukersättning att fel går att påvisa när väl en kontroll sker. Detta beror framför allt på att det är vanligare att individer med sjukpenning som kontrolleras arbetar vitt under tid med ersättning vilket är relativt enkelt att kontrollera. Detta betyder emellertid inte att det är särskilt vanligt att storkonsumenterna som grupp olovligt arbetar med vit inkomst under tid med sjukpenning.

3.6 Skuldsättning

Som individerna med sjukersättning är storkonsumenterna av sjukpenning skuldsatta i stor utsträckning. Bland storkonsumenterna hade 47 procent en skuld för indrivning hos Kronofogden 2024. Medianskulden var cirka 150 000 kronor¹⁵.

Under perioden 2020–2023 fick totalt 373 individer utmätning från Kronofogden av sin utbetalning av sjukpenning. Totalt under de fyra åren utmättes cirka 9,2 miljoner kronor, vilket motsvarar 2,3 miljoner kronor per år. För de som hade utmätning motsvarar detta cirka 25 000 kronor per år och individ i genomsnitt. Per månad var det genomsnittliga beloppet knappt 2 500 kronor per individ.

4. Arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning

Arbetsmarknadsstöd är ersättningar till personer som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ersättningar som ingår i denna analys är aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, etableringsersättning (etableringstillägg och bostadsersättning).

Inom aktivitetsstöd och utvecklingsersättning beror ersättningens storlek på hur gammal deltagaren är, om programmet är på heltid eller deltid, om deltagaren uppfyller a-kassornas villkor för att få ersättning som bygger på inkomst och om individen har haft

¹⁵ Då vissa individer hade mycket stora skulder skulle medelvärdet bli missvisande.

andra inkomster.¹⁶ De som har fyllt 25 år får antingen aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp, eller aktivitetsstöd med grundbelopp. Den lägsta ersättningen, aktivitetsstöd med grundbelopp, är 365 kronor per dag före skatt för ett program på heltid. Individer under 25 får antingen aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp eller utvecklingsersättning. De som inte uppfyller villkoren för att få aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp får utvecklingsersättning. Utvecklingsersättning är en skattefri ersättning som kan ge antingen 57 eller 205 kronor per dag för ett program på heltid, beroende på om individen uppfyller vissa grundläggande utbildningsvillkor.

Nyanlända invandrare som deltar i etableringsprogrammet kan få etableringsersättning. De som är folkbokförda och har barn kan få etableringstillägg, och de som bor ensamma i egen bostad där man är folkbokförd kan få bostadsersättning. Under den första kartläggningsperioden får man 231 kronor per dag och därefter 308 kronor per dag så länge individen deltar i programmet, dock 24 månader som längst. Etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning är skattefria.

Till skillnad från sjukpenning och sjukersättning regleras rätten till ersättning av förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser, vilket innebär att Arbetsförmedlingen anvisar arbetssökande till arbetsmarknadspolitiska program och Försäkringskassan beslutar om rätten till ersättning och betalar ut den.

4.1 Exempel på missbruk av aktivitetsstöd av individer inom den organiserade brottsligheten

En individ uppgav sig vara arbetslös och fick beslut om arbetsmarknadspolitiskt program hos Arbetsförmedlingen. Individen ansökte om och beviljades aktivitetsstöd från Försäkringskassan. Istället för att delta i programmet och finnas till svensk arbetsmarknads förfogande reste individen utomlands och skalade upp vad individen kallade ”hobbyverksamheter”, vilket genererade överskott på flera hundra tusen kronor. Utöver detta hade personen en central roll inom storskalig försäljning av narkotika i Sverige, som tillsammans med annan brottslighet genererade mångmiljonbelopp i brottvinster och möjliggjorde en livsstil med dyra bilar, klockor, designerkläder och utlandsvistelse under en tid då personen bett Arbetsförmedlingen om hjälp att få ett jobb för att den inte kunnat försörja sig själv.

4.2 Antal individer som har fått arbetsmarknadsstöd

Under ett givet år under perioden 2021–2023 deltar ungefär 5 800 individer från den organiserade brottsligheten i arbetsmarknadspolitiska program och får ersättning från Försäkringskassan. Merparten av dessa individer, cirka 79 procent, har aktivitetsstöd, 20 procent utvecklingsersättning och 1 procent etableringsersättning.

Sett längre tillbaka i tiden, från 2009 till och med 2025, så har drygt 24 000 individer från den organiserade brottsligheten någon gång anvisats till arbetsmarknadspolitiska program och fått ersättning från Försäkringskassan. Det innebär att ungefär 40 procent

¹⁶ Reglerna ändrades den 1 oktober 2025 vilket bl.a. innebär att ersättningsnivån trappas ned över tid. De tidigare reglerna gällde för den tidsperiod som undersöks i denna rapport.

av individer inom den organiserade brottsligheten någon gång har fått arbetsmarknadsstöd. Av de 24 000 individerna har 25 procent, vilket motsvarar 6 070 individer, fått 144 500 kronor eller mer i ersättning. Tio procent har fått 342 000 kronor eller mer i ersättning för deltagande i program. Sett till tid i program under hela perioden har 25 procent fått utbetalningar i ungefär två år eller längre och 10 procent i cirka 3,5 år eller längre.

4.3 Hur många individer får grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd?

För att studera i vilken utsträckning aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning bidrar till en grundförsörjning för individer inom den organiserade brottsligheten definierades en grupp som har fått 55 440 kronor eller mer i ersättning efter skatt under ett år.¹⁷ Beloppet motsvarar ungefär nivån för försörjningsstöd för en person som bor ensam under 2023 exklusive boendekostnader. Definitionen är tänkt att ge en skattning av hur många individer som under en given period får en grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd.

Under 2023 hade 1 332 individer från den organiserade brottsligheten fått 55 440 kronor eller mer i ersättning (efter skatt). Det lägsta antalet månader med utbetald ersättning var fyra, men 90 procent av de 1 332 individerna hade minst 6 månader med utbetalning och 50 procent hade fått minst 10 utbetalningar under året. Under 2023 betalades nära 187 miljoner kronor ut till denna grupp (före skatt); i genomsnitt var beloppet 140 208 kronor per individ. Totalt sedan 2009 har det betalats ut 792,5 miljoner kronor i arbetsmarknadsstöd till dessa 1 332 individer, i genomsnitt 594 970 kronor per individ.

Till skillnad mot sjukersättning som utgörs av en relativt stabil grupp över tid är arbetsmarknadsstöd en förmån där personer har ersättningen under kortare tidsperioder. Ett sätt att åskådliggöra detta är att ta samma period som användes för att definiera grundförsörjning inom sjukpenning, det vill säga 2020–2023. Om det var olika personer varje år skulle antalet individer vara $1\,332 \times 4 = 5\,328$ som hade fått ut belopp motsvarande kriteriet för grundförsörjning under dessa fyra år. Det faktiska antalet var 2 974 individer och 43 procent av dessa individer uppfyllde kriteriet för grundförsörjning under två eller fler av de fyra åren. Det finns alltså en relativt stor grupp av individer som använder arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning under en längre tidsperiod, men det finns också en viss rörlighet över tid med individer som har ersättningen som grundförsörjning.

4.4 Hur mycket lön från arbete har individerna som får grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd?

Flera av individerna inom den organiserade brottsligheten som får grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd har under 2023 även fått lön från arbete under året. Totalt hade 48 procent av de 1 332 individerna fått lön någon gång. Bland de som hade fått arbetsmarknadsstöd utbetalat under 11–12 månader (649 individer) hade 205 individer

¹⁷ Riksnormen för försörjningsstöd 2023, beloppet beräknas för personliga kostnader och gemensamma hushållskostnader (ej boendekostnader) för en person som bor ensam utan barn, vilket blir 4 620 kronor per månad och 55 440 kronor per år.

fått lön. I genomsnitt hade de fått ungefär 92 000 i lön (före skatt). Av de 205 individerna hade 25 procent fått 136 344 eller mer i lön.

4.5 Antal individer som har varit föremål för kontrollutredning och åtgärder

Fram till och med september 2025 hade 151 (11 procent) av individerna med arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning varit föremål för Försäkringskassans kontroller där rätten till aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, etableringsersättning eller bostadersättning kontrollerades. Antalet kontrollutredningar för dessa individer var 184 stycken och i 33 procent av dessa kunde Försäkringskassan påvisa att individen helt eller delvis inte hade haft rätt till ersättning. För de 56 individerna där kontrollutredningen ledde till åtgärd hade i snitt 42 071 kronor betalats ut felaktigt och utredningarna beräknades ha förhindrat i snitt 69 400 kronor i framtida felaktiga utbetalningar per individ.

Andelen individer som har kontrollerats för rätt till ersättning var betydligt lägre jämfört med individerna med sjukersättning och storkonsumenterna inom sjukpenning. Även åtgärdsfrekvensen var lägre i jämförelse med den generella åtgärdsfrekvensen inom arbetsmarknadsstöd (som är 52 procent). En djupare analys krävs för att förstå varför åtgärdsfrekvensen är betydligt lägre för denna grupp.

4.6 Skuldsättning

Liksom individer inom den organiserade brottsligheten som får sjukersättning och bland storkonsumenter av sjukpenning har de som får grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd en hög grad av skuldsättning. Bland individer med grundförsörjning genom arbetsmarknadsstöd hade 37 procent en skuld för indrivning hos Kronofogden. Totalt hade dessa 490 individer drygt 168 miljoner kronor i skuld för indrivning med en medianskuld på cirka 128 000 kronor.

Under 2023 fick totalt 136 individer utmätning från Kronofogden på sin utbetalning av aktivitetsstöd. Totalt utmättes drygt 1,6 miljoner kronor under detta år. För de som hade utmätning motsvarar detta cirka 12 000 kronor per individ i genomsnitt. Per månad var det genomsnittliga beloppet knappt 2 400 kronor per individ.

5. Sammanfattning grundförsörjning

Sammantaget uppskattas ungefär 4 000 individer från den organiserade brottsligheten få en grundförsörjning genom sjukersättning, sjukpenning eller arbetsmarknadsstöd, baserat på de definitioner som används i rapporten. Totalt har 3,6 miljarder kronor betalats ut i grundförsörjning till dessa individer.

Då förmånerna i stor utsträckning skiljer sig åt i konstruktion behöver definitionerna av grundförsörjning skilja sig åt mellan ersättningarna. Däremot kan samma fundamentala fråga besvaras för alla ersättningar, det vill säga hur många individer som vid en given tidpunkt använder ersättningen som grundförsörjning, men olika tidsperspektiv behövs. Sjukersättning är en ersättning där förmågan att arbeta ska vara nedsatt för all överskådlig framtid. Det innebär att ett kort tidsperspektiv kan användas för att beskriva i vilken utsträckning ersättningen används som grundförsörjning. I denna rapport

används antalet individer under en given månad som tidsperiod för sjukersättning. De flesta individer som hade sjukersättning i december 2024 hade sjukersättning en längre tid tillbaka och det är rimligt att anta att de kommer fortsätta att ha sjukersättning till pension.

För de arbetsmarknadspolitiska programmen användes ett längre tidsfönster, i detta fall ett år. Det beror på att individerna i större utsträckning än inom sjukersättning kommer och går i programmen. Det går därför inte utifrån en given månad uttala sig om huruvida en individ använder arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning. En tidsperiod på 12 månader ger en tillräckligt god skattning av hur många individer som vid en given tidpunkt använder arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning.

Sjukpenning är tänkt att ersätta förlorad arbetsinkomst på grund av tillfälligt nedsatt arbetsförmåga. Det är en ersättning som till viss del kräver en större insats för att missbruka, då rätten till ersättning ständigt prövas under ett längre sjukfall med nya läkarintyg som ska lämnas in och vid ett nytt sjukfall krävs ett nytt läkarintyg och Försäkringskassan gör en ny bedömning. En individ ska vanligen inte kunna vara sjukskriven en längre period innan en ny prövning görs om rätten till ersättning. Sjukpenning är alltså en ersättning som kräver nya beslut för att få tillgång till. Samtidigt är det en förmån som går att få tillgång till med relativt kort varsel. Det är rimligt att studera grundförsörjning genom sjukpenning för en längre tidsperiod, i det här fallet valdes en period på fyra år¹⁸.

Det avgörande är dock att definitionerna har gemensamt att alla är tänkta att besvara den grundläggande frågan om hur många inom den organiserade brottsligheten använder dessa tre ersättningar vid en given tidpunkt som grundförsörjning. [Tabell 5](#) nedan ger en sammanfattande bild av resultaten.

¹⁸ Kompletterande analyser visar att gruppen storkonsumenter hade blivit ungefär lika stor om ett fönster på ett år hade använts.

Tabell 5 Skattningar av antal individer inom organiserad brottslighet som under en given tidsperiod bedöms använda sjukersättning, sjukpenning och ersättning för deltagande i arbetsmarknadspolitiska program; det totala utbetalade beloppet (före skatt) i genomsnitt till dessa individer; andel som har kontrollerats för rätt till ersättning och genomsnittligt felaktigt utbetalt belopp och förhindrade felaktiga utbetalningar per individ

	Sjukersättning	Sjukpenning	Arbetsmarknadsstöd
Antal individer som bedöms använda förmånen som grundförsörjning	1 107	1 495	1 332
Ersättning totalt utbetalt till individer med grundförsörjning per individ	1 492 191 kr	896 426 kr	594 970 kr
Andel som har kontrollerats för rätt till ersättning (%)	20%	19%	11%
Andel av kontrollutredningar med åtgärd (%)	7%	35%	33%
Konstaterade felaktiga utbetalningar vid kontrollutredning per individ	186 736 kr	198 887 kr	42 071 kr
Framtida felaktiga utbetalningar som kontrollutredning har förhindrat per individ	748 431 kr	20 097 kr	69 400 kr

Resultaten i tabellen ovan tydliggör att sjukersättning är en ersättning där det är svårt att visa på felaktigheter, men där det byggs upp stora belopp i felaktiga utbetalningar över tid.

I rapporten studerades i vilken utsträckning individerna som använder de olika ersättningarna som grundförsörjning hade en skuld hos Kronofogden. Ett sätt som Kronofogden har att driva in dessa skulder är att utmäta delar av ersättning innan den betalas ut till den enskilde. Ett givet år utmäts cirka 10,9 miljoner kronor hos dessa knappt 4 000 individer som använder sjukersättning, sjukpenning eller arbetsmarknadsstöd som grundförsörjning.

Det är sedan tidigare bekräftat att penningtvätt genomförs genom återbetalning av skulder hos bland annat Kronofogden¹⁹. Penningtvätt kan ske på ett flertal olika sätt.²⁰ Försäkringskassan har en egen funktion för att hantera återbetalning av skulder i det fall det kan hanteras utan att överföras till Kronofogden.²¹ Det kan antas att penningtvätt sker genom skuldreglering hos Försäkringskassan på liknande sätt som det sedan tidigare konstaterats sker hos Kronofogden utifrån ett flertal olika penningtvättmodus. Hos Försäkringskassan kan exempelvis brottspengar användas för att reglera en befintlig skuld eller att det kan ske en kvittning eller utmätning av pågående utbetalningar av ersättning från Försäkringskassan som är pågående bidragsbrottslighet.

¹⁹ [nationell-riskbedomning_slutversion_190610.pdf](#) sid 5

²⁰ [Penningtvättsbrott | Ekobrottsmyndigheten](#)

²¹ [Om du har fått för mycket pengar - Försäkringskassan](#)

Försäkringskassans medarbetare i OB-satsningen har återkommande genom åren observerat att kriminella inom den organiserade brottsligheten betalar av tidigare skulder från bidragsbrott med vad som framstår som nya bidragsbrottsvinster.²²

Resultaten visar att det med befintliga kontroller är svårt att förhindra den organiserade brottslighetens missbruk av Försäkringskassans förmåner. Myndigheterna arbetar var och en för sig samt gemensamt för att identifiera nya möjligheter att förhindra återinträde till välfärdssystemen på falska grunder.²³ Nästa fas i arbetet mot bidragsbrott och kriminell ekonomi kan inte enbart handla om ytterligare kontrollverktyg eller ytterligare informationsmängder, utan det behövs också en mer övergripande genomgång av välfärdssystemens regelverk. Lagstiftningen inom bland annat socialförsäkringen måste konstrueras annorlunda för att fungera när brottsligheten systematiskt utnyttjar välfärden.

6. Underhållsstöd

Den som har separerat och har barn som bor hos sig större delen av tiden har rätt till underhållsbidrag från den andra föräldern. Underhållsstöd är ett statligt bidrag som den försäkrade kan ansöka om från Försäkringskassan när den andra föräldern som ska betala underhållsbidrag inte betalar. Försäkringskassan betalar ut förmånen till den förälder som barnet bor hos, och om barnet har fyllt 18 år betalas underhållsstödet direkt till barnet. Den förälder som inte bor tillsammans med barnet, det vill säga den bidragsskyldiga föräldern, ska då betala tillbaka samhällets kostnader.

Försäkringskassan fastställer ett betalningsbelopp som helt eller delvis motsvarar det underhållsstöd som barnet får. Betalningsbeloppets storlek påverkas av den bidragsskyldiga förälderns inkomst och hur många barn som föräldern ska försörja. Om den bidragsskyldiga föräldern bedöms sakna betalningsförmåga, dvs. har en inkomst som understiger 120 000 kronor, uppstår ingen skuld till staten. Givet att man kan anta att individer inom den organiserade brottsligheten har illegala inkomster och de har vita inkomster i en lägre utsträckning²⁴ är det intressant att undersöka i vilken utsträckning som staten betalar underhållsstöd för dessa individers barn.

Beloppet för fullt underhållsstöd beror på barnets ålder. Till och med den månad då barnet fyller 7 år är fullt underhållsstöd 1 673 kronor i månaden. Från och med månaden efter att barnet har fyllt 7 år är beloppet 1 823 kronor. Från och med månaden efter att barnet har fyllt 15 år är beloppet 2 223 kronor i månaden.

Ett välkänt brottsupplägg är skenseparation, vilket möjliggör att den ena föräldern kan beviljas både underhållsstöd och bostadsbidrag för ensamstående med barn, trots att familjebandet inte är brutet. Detta brottsupplägg kan generera ett stort belopp över tid.

²² Interna samverkansmöten med generella erfarenhetsutbyten av personal hos Försäkringskassan i OB-satsningen.

²³ Regeringsuppdrag – att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden S2025/01085

²⁴ Nationellt underrättelsecentrum (2025). Delanalys 1 - Tecken på missbruk av Försäkringskassans förmåner hos den organiserade brottsligheten och hur den verkar inom assistansersättning.

6.1 Hur många individer från den organiserade brottsligheten har bedömts sakna betalningsförmåga och hur mycket pengar har betalats ut i underhållsstöd för deras barn?

Under perioden 2020–2025 bedömde Försäkringskassan att 5 985 individer från den organiserade brottsligheten saknade betalningsförmåga och de blev därmed inte betalningsskyldiga av underhållsstöd till Försäkringskassan. Underhållsstöd betalades ut till 9 179 bidragsmottagare.

Sett enbart till år 2024 var det 3 615 individer inom den organiserade brottsligheten som Försäkringskassan bedömde saknade betalningsförmåga. Beloppet som betalades ut i underhållsstöd för dessa personers barn under 2024 var drygt 118 miljoner kronor.

Sett till hela perioden 2020–2025 förekom 139 av de tidigare i rapporten beskrivna storkonsumenterna inom sjukpenning och 206 av individerna med hel sjukersättning i gruppen som bedömdes som ej betalningsskyldiga av underhållsstöd. [Tabell 6](#) visar hur många barn som de 5 985 individerna saknade betalningsförmåga för.

Tabell 6 **Antal ej bidragsskyldiga OB-individer och antal barn som underhållsstöd betalades ut för**

Antal barn	Antal ej bidragsskyldiga	Antal barn
1 barn	3 032	3 032
2 barn	1 795	3 590
3 barn	724	2 172
4 barn	291	1 164
5 barn	89	445
6 barn	30	180
7 barn	12	84
8 barn	6	48
9–11 barn	6	56
Summa	5 985	10 771

Ett exempel på hur mycket pengar som kan betalas ut över tid är en man som har bedömts som ej betalningsskyldig för totalt åtta barn som han har med två kvinnor. Till dessa två kvinnor har det sedan 2008 betalats ut 1 288 720 kronor i underhållsstöd. Om mannen skulle fortsatt anses inte vara betalningsskyldig fram tills barnen fyller 18 år kommer ytterligare 1 143 828 kronor att betalas ut och så länge mannen bedöms som ej betalningsskyldig kommer han inte att få återkrav eller någon skuld till Försäkringskassan.

6.2 Förekomst i kontrollutredning av underhållsstöd

Av de 5 985 individerna inom den organiserade brottsligheten som bedömdes som ej betalningsskyldiga har endast två procent förekommit i kontrollutredning av underhållsstöd vilket är naturligt då de i de flesta fall inte också är mottagare av underhållsstöd. Däremot har 12 procent av de 9 179 mottagarna av underhållsstöd för barn till OB-individerna förekommit i kontrollutredning. I huvudsak är kvinnor mottagare av underhållsstöd och det är därmed oftare kvinnor som kontrolleras för

rätten till underhållsstöd²⁵. De bidragsskyldiga individerna från den organiserade brottsligheten är framför allt män.

Skenseparation är ett vanligt brottsupplägg som inkluderar underhållsstöd och ofta bostadsbidrag. Genom att folkbokföra sig på olika adresser och lämna dessa oriktiga uppgifter till Försäkringskassan kan ett föräldrapar erhålla både underhållsstöd och bostadsbidrag för ensamstående med barn, trots att familjebandet inte är brutet. Eftersom den ena föräldern, oftast kvinnan, har vårdnaden om barnen är det till denna förälder som ersättningarna betalas ut. I detta brottsupplägg är det kvinnan som hamnar i fokus om det upptäcks, även om vederbörande och hennes partner agerade i samförstånd, i och med att återkrav av felaktigt utbetald ersättning och polisanmälan görs för den som bidragen tidigare har beviljats för.

En stor del av mottagarna av underhållsstöd för barn som OB-individerna bedömts som ej bidragsskyldiga för har också bostadsbidrag. Av dessa mottagare av underhållsstöd hade 52 procent bostadsbidrag, 4 762 individer, och av dessa har 28 procent förekommit i kontrollutredning avseende just bostadsbidrag. Detta indikerar att det är ett relativt vanligt brottsupplägg i denna grupp. För knappt 50 procent har kontrollutredningarna inom bostadsbidrag lett till en åtgärd.

7. Det fortsatta analysarbetet

Fler delanalyser är planerade inom ärende Ansatz med fokus på hur den organiserade brottsligheten verkar inom och missbrukar välfärden. Mer generella slutsatser, konsekvensanalyser och rekommendationer baserat på ärendet som helhet kommer presenteras i en avslutande analys.

²⁵ Försäkringskassans årsredovisning 2024.